

SIGURNOST KRITIČNE INFRASTRUKTURE U ODNOSU NA MOGUĆA TERORISTIČKA DJELOVANJA

UN rezolucija 2341 o zaštiti kritične infrastrukture i jačanje kapaciteta za sprečavanje napada na kritičnu infrastrukturu

DIREKTIVA VIJEĆA EU 2008/114/EZ od 8. prosinca 2008. o utvrđivanju i označivanju europske kritične infrastrukture i procjeni potrebe poboljšanja njezine zaštite

Zakon o kritičnim infrastrukturama NN 56/13 na snazi od 18.05.2013.

Zakon o sustavu domovinske sigurnosti NN 108/17 na snazi od 16.11.2017.

EUROPOL –TE SAT EUROPEAN UNION TERRORISM SITUATION
AND TREND REPORT 2018

KRITIČNA INFRASTRUKTURA

Europska kritična infrastruktura (EKI) - kritična infrastrukturu koja je od interesa za najmanje dvije države članice, ili jednu državu članicu, a nalazi se na teritoriju druge države članice.

Svaka država članica i Komisija nastavljaju neprekidan postupak utvrđivanja potencijalnih Europske kritične infrastrukture.

Opća mjerila na temelju kojih se procjenjuje rizik za pojedine sustave i mreže kritičnih infrastruktura u svim sektorima obuhvaćaju slijedeće :

- (a) broj žrtava (koji se procjenjuje s obzirom na mogući broj mrtvih i ranjenih);
- (b) gospodarske posljedice (koje se procjenjuju s obzirom na značaj gospodarskoga gubitka i/ili srozavanje kakvoće proizvoda ili usluga; uključujući moguće utjecaje na okoliš);
- (c) utjecaj na javnost (koji se procjenjuje s obzirom na utjecaj na povjerenje javnosti, tjelesne patnje i remećenje svakodnevnog života; uključujući gubitak osnovnih usluga)

Država članica na čijem se državnom području nalazi Europska kritična infrastruktura obavješćuje vlasnika/operatora infrastrukture o tome da je ona označena kao EKI. Informacije o označivanju infrastrukture EKI-jem klasificirane su na odgovarajućoj razini.

KRITIČNA INFRASTRUKTURA

Sigurnosni plan operatera (SPO) će utvrditi imovinu kritične infrastrukturne i sigurnosna rješenja koja postoje ili se primjenjuju radi njihove zaštite. Postupak EKI SPO obuhvaća najmanje:

1. utvrđivanje važne imovine;
2. provedbu analize rizika na temelju scenarija glavnih prijetnji, slabosti svake imovine i mogućega učinka;
3. utvrđivanje, odabir i određivanje prioriteta za protumjere i postupke, pri čemu treba razlikovati:

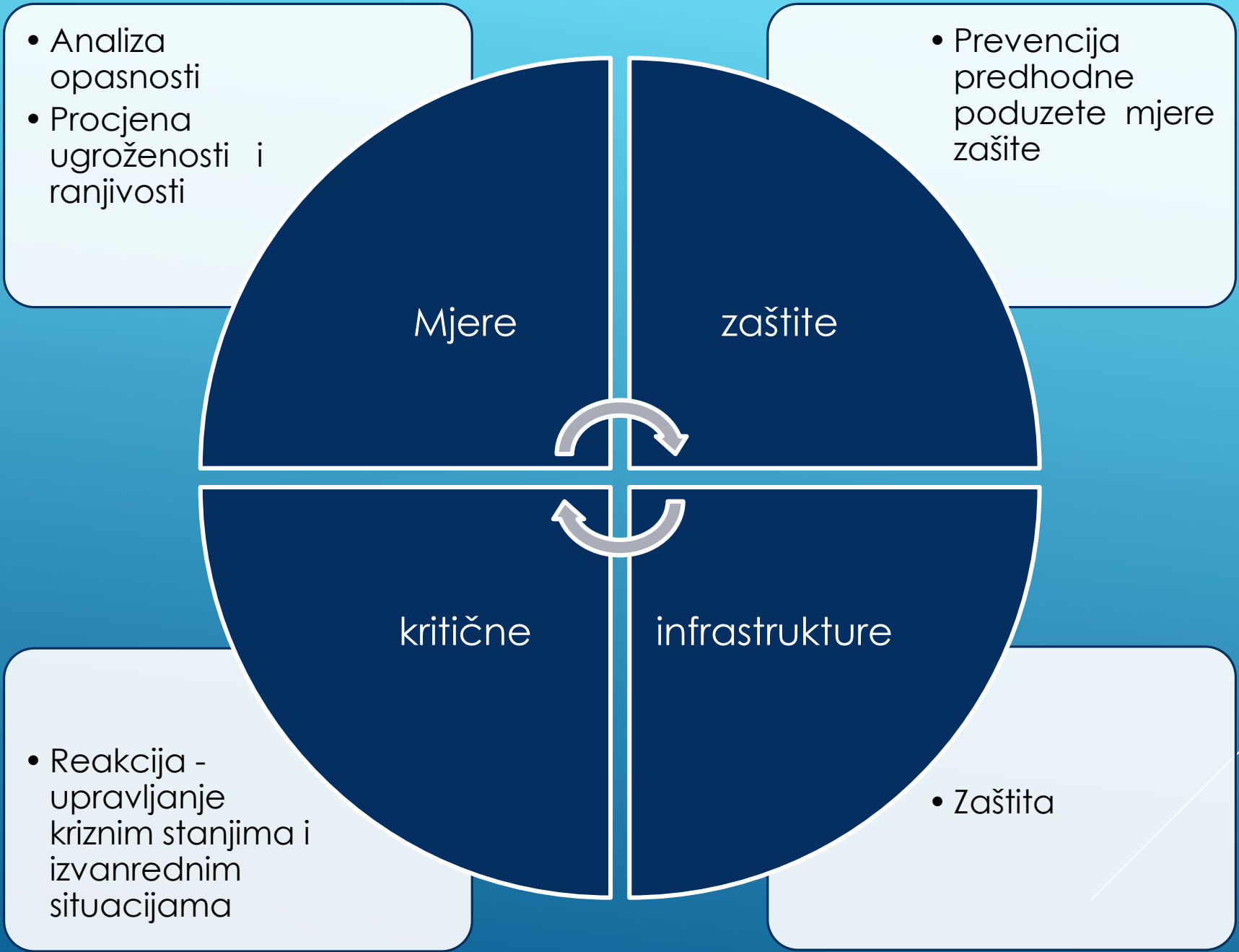
— trajne sigurnosne mjere kojima se utvrđuju neizostavna sigurnosna ulaganja i sredstva za koja je važno da su angažirana cijelo vrijeme. Pod tim naslovom nalazit će se informacije o općim mjerama kao što su tehničke mjere (uključujući postavljanje sredstava za otkrivanje, nadzor pristupa, zaštitu i sprečavanje)

---organizacijske mjere (uključujući postupke za uzbunjivanje i upravljanje krizama);

----mjere za nadzor i provjeru; komunikaciju;

----podizanje svijesti i osposobljavanje i sigurnost informacijskih sustava,

— postupne sigurnosne mjere koje se mogu aktivirati ovisno o različitim stupnjevima rizika i prijetnji

KRITIČNA INFRASTRUKTURA

Nacionalna kritična infrastruktura -su sustavi, mreže i objekti od nacionalne važnosti čiji prekid djelovanja ili prekid isporuke roba ili usluga može imati ozbiljne posljedice na nacionalnu sigurnost, zdravlje i živote ljudi, imovinu i okoliš, sigurnost i ekonomsku stabilnost i neprekidno funkcioniranje vlasti.

Sektori nacionalnih kritičnih infrastruktura mogu biti osobito:

- energetika (proizvodnja, uključivo akumulacije i brane, prijenos, skladištenje, transport energenata i energije, sustavi za distribuciju),
- komunikacijska i informacijska tehnologija (elektroničke komunikacije, prijenos podataka, informacijski sustavi, pružanje audio i audiovizualnih medijskih usluga),
- promet (cestovni, željeznički, zračni, pomorski i promet unutarnjim plovnim putovima),
- zdravstvo (zdravstvena zaštita, proizvodnja, promet i nadzor nad lijekovima),
- vodno gospodarstvo (regulacijske i zaštitne vodne građevine i komunalne vodne građevine),
- hrana (proizvodnja i opskrba hranom i sustav sigurnosti hrane, robne zalihe),
- financije (bankarstvo, burze, investicije, sustavi osiguranja i plaćanja),
- proizvodnja, skladištenje i prijevoz opasnih tvari (kemijski, biološki, radiološki i nuklearni materijali),
- javne službe (osiguranje javnog reda i mira, zaštita i spašavanje, hitna medicinska pomoć),
- nacionalni spomenici i vrijednosti.

Kritična infrastruktura izložena je različitim prijetnjama , prirodne katastrofe, ljudske greške, tehnički nedostaci, kriminalno djelovanje uključujući terorističke napade. Zaštita kritične infrastrukture postala je globalna javna politika.

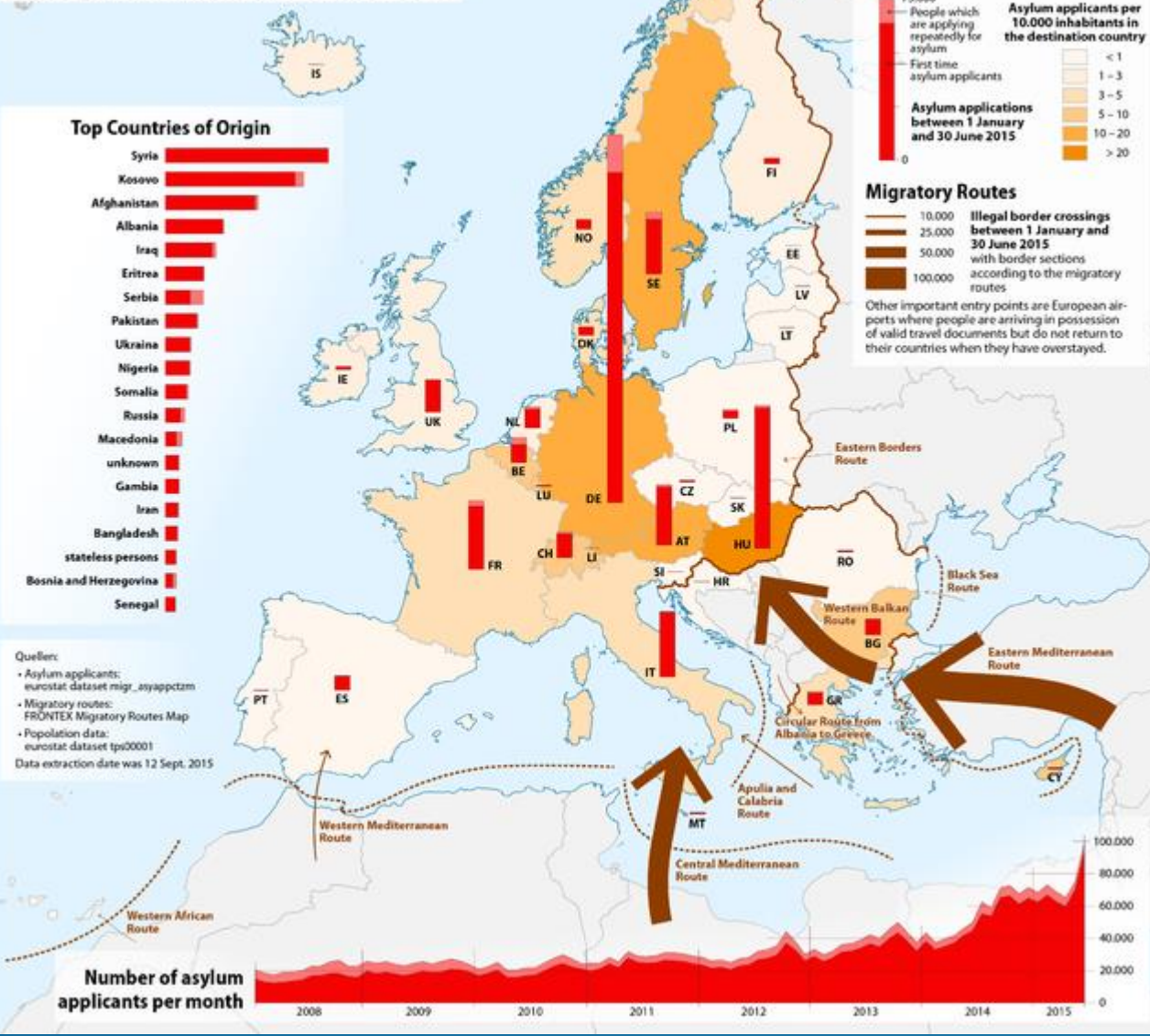
Za razumijevanje ranjivosti kritične infrastrukture i izloženosti mogućim terorističkim napadima diferencirali su se pojmovi **ranjivih terorističkih ciljeva** (soft- target) i **teških terorističkih ciljeva** (hard – target) .

U ranjive ciljeve ubrajaju se , javne površine , muzeji , trgovački centri i slično gdje se okuplja veći broj ljudi koji su izloženi mogućim terorističkim napadima

Teški ciljevi gdje je visoka razina zaštite sa naoružani službenim osobama , primijenjenim sustavima tehničke zaštite i kontinuiranim procesom provođenje analize stanja, procjene ugroženosti i unapređenja mjera sigurnosti.

Dosadašnje terorističke aktivnosti u Europi pokazale su da su teroristi kao mjesta napada uglavnom birali ranjive ciljeve sa što većim mogućim brojem žrtava. Na to ukazuje i rezolucija UN 2396 (2017) koja upozorava na opasnost od terorista povezanih s ISIL-om kroz provođenje napada na ranjive ciljeve nakon povratka iz borbenih zona.

European Migrant Crisis 2015

Migracijski putevi i ulazak migranata ilegalnim prelascima državnih granica zemalja EU u periodu od 1. siječnja do 30. Lipnja 2015 godine.

Potencijalni rizik za zaštitu kritične infrastrukture i izvođenje terorističkih napada

Photo by Maximilian Dörrbecker. 2015. Map of the European Migrant Crisis 2015. From . Licensed under the Creative Commons Attribution-Share Alike 2.0 Generic license. . Photo unaltered

Teroristički napadi jedna su od prijetnji objektima kritične infrastrukture

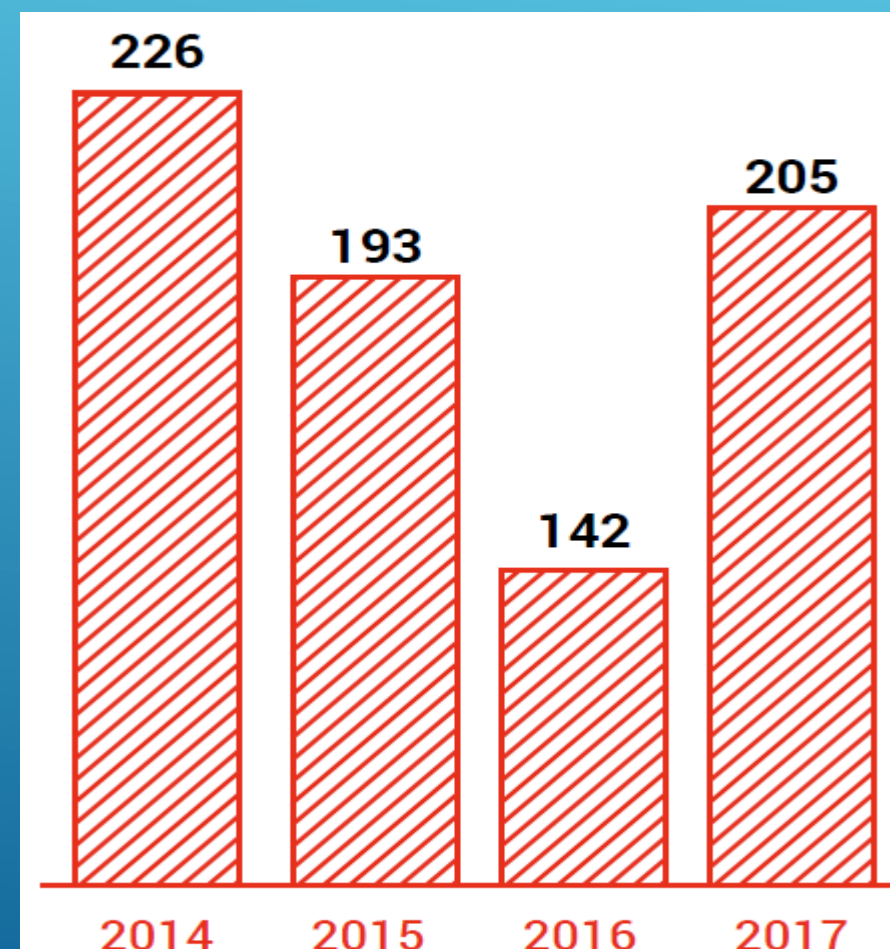
Većina zemalja izradila je strategiju zaštite kritične infrastrukture koje propisuju niz mjera i radnji koje će se poduzimati na zaštiti, te strategije za protu terorističku zaštitu i modele organizacije i međusobnog djelovanja svih subjekata zaduženih za:

- Istraživanje i pravovremeno prikupljanje obavještajnih podataka o potencijalnim prijetnjama i nacionalnoj sigurnosti i kritičnoj infrastrukturi
- prevencija i suzbijanje ekstremizma i terorističkih napada
- neposredna zaštita imovine i životnih procesa od terorističkih napada i prijetnji nasiljem, te planiranje mjera za otklanjanje mogućih posljedica
- osnaživanje zakonskih propisa za suzbijanje i osudu ekstremizma i terorizma

ISTRAŽI - PREVENIRAJ - PLANIRAJ – ZAŠTITI - PROCESUIRAJ

Broj pokušaja i izvršenih terorističkih napada u zemljama članicama EU prema podacima EUROPOL-a iz izvještaja TESAT 2018

Struktura pokušaja i izvršenih terorističkih napada u 2017 godini

Zemlje koju su prijavile terorističke napade klasificirane kao etno – nacionalističke i separatističke

Ujedinjeno Kraljevstvo 88

Francuska 42

Španjolska 7

Džihadistički napadi su se udvostručili u odnosu na 2016 godinu

sa 13 na 33 u 2017 godini Najveći broj prijavili su Ujedinjeno kraljevstvo i Francuska međutim oni imaju i najveći broj spriječenih i neuspjelih napada .U Francuskoj od 11 prijavljenih terorističkih napada samo 2 su izvršena. Ove terorističke napade karakterizira veliki broj mrtvih 62 im 819 ranjenih.

Lijevih ekstremističkih i anarhističkih napada ukupno je bilo 24 . Mete ovih napada bila su privatna poduzeće i državne institucije u kojima su u Italiji prijavljena 3 napada na objekte kritične infrastrukture

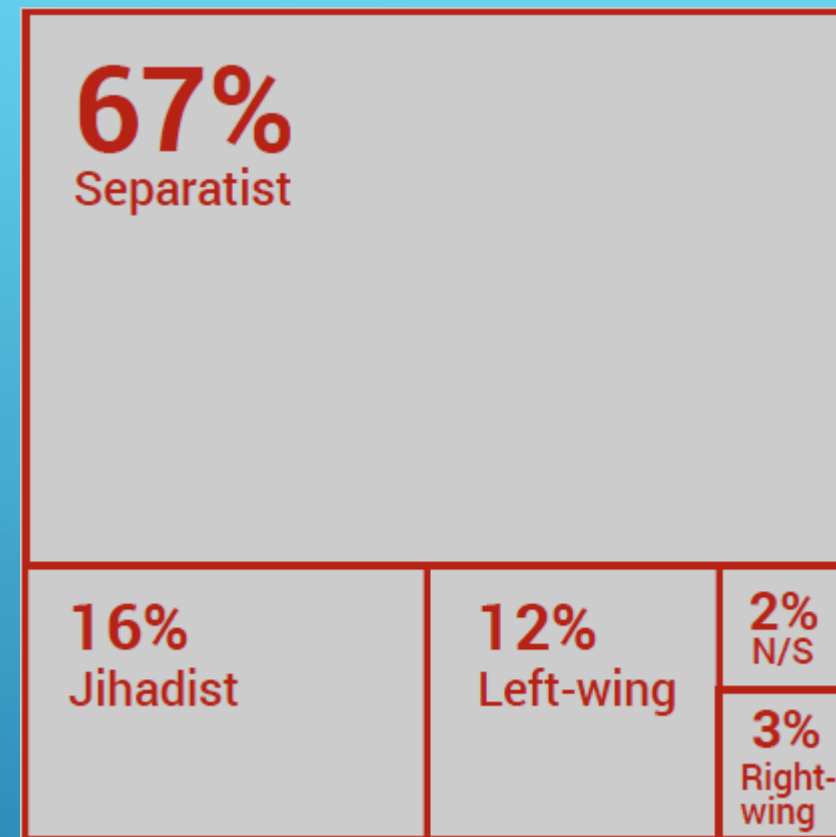
Grčka 8

Španjolska 7

Italija 7

Desni ekstremistički teroristički napadi iako su niski brojem ,ukupko 5 u 2017 godini ,u Ujedinjenom Kraljevstvu je kao posljedica prijavljena smrt jedne osobe

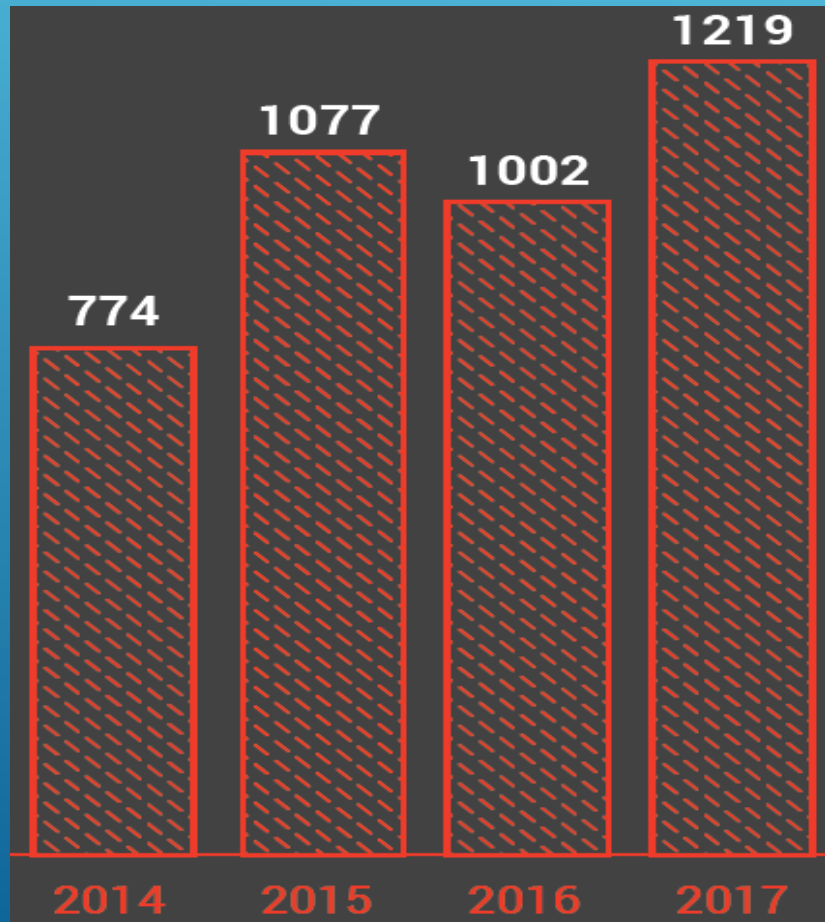
Izvor podataka EUROPOL – izvještaj TESAT 2018

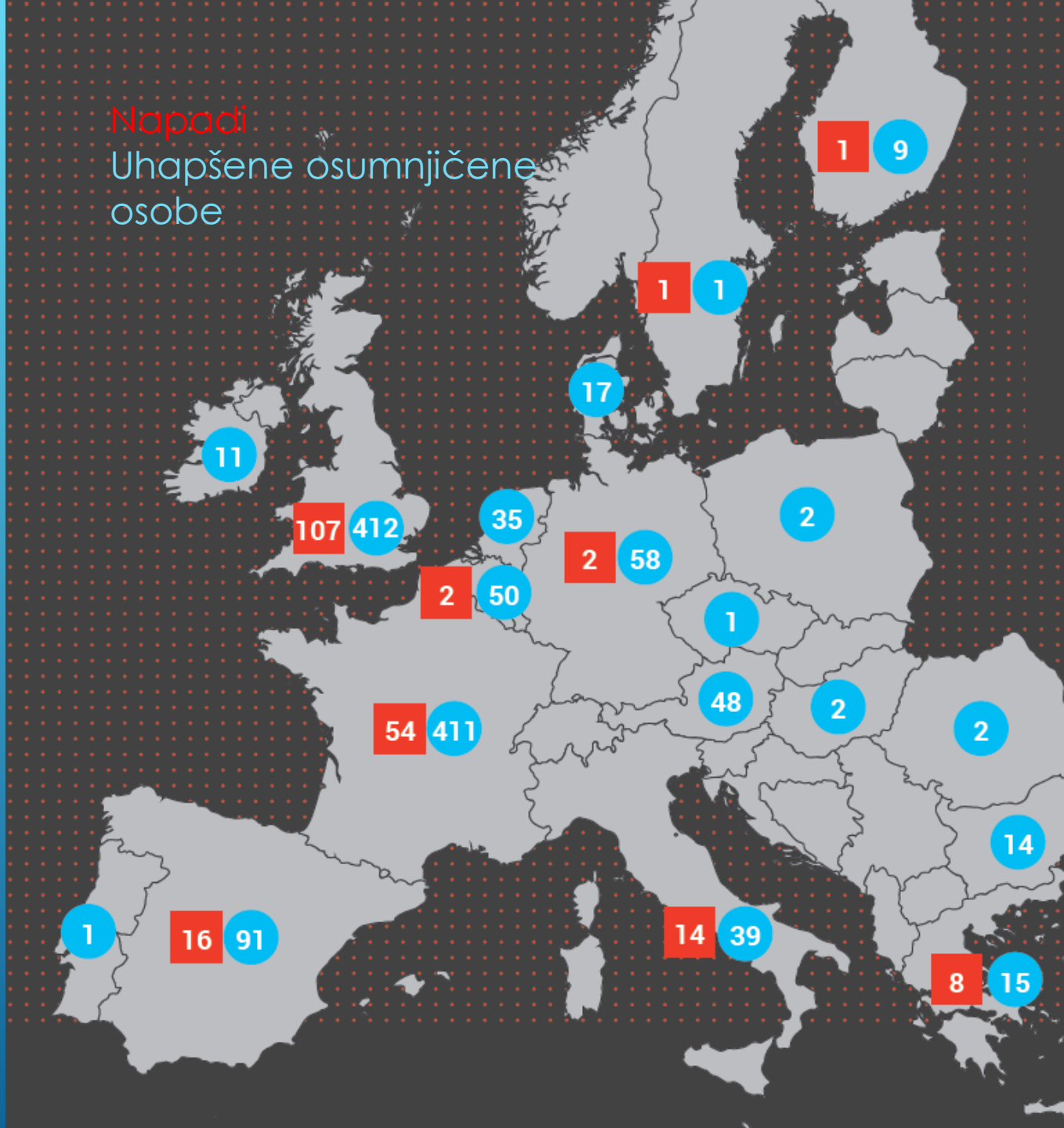
Member State	Jihadist	Left-wing	Right-wing	Separatist	Single issue	Not specified	Total
Belgium	2	-	-	-	-	-	2
Finland	1	-	-	-	-	-	1
France	11	1	-	42	-	-	54
Germany	1	1	-	-	-	-	2
Greece	-	8	-	-	-	-	8
Italy	1	7	-	-	-	6	14
Spain	2	7	-	7	-	-	16
Sweden	1	-	-	-	-	-	1
United Kingdom	14	-	5	88	-	-	107
Total	33	24	5	137	0	6	205

Napadi i uhapšene osobe koje se povezuju s planiranjem izvršenja ili izvršenjem terorističkih napada u zemljama članicama EU u 2017

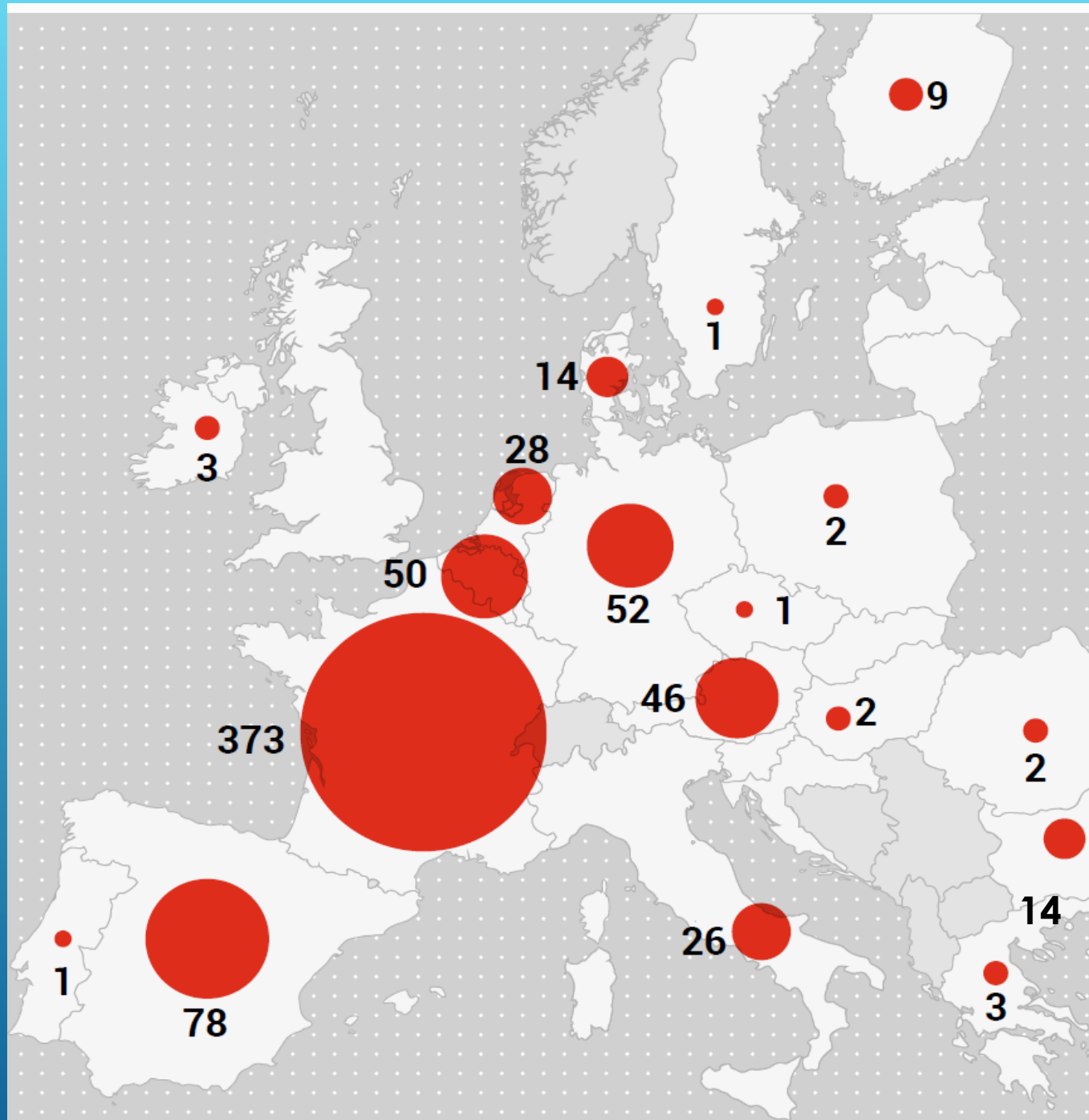
Broj uhapšenih osoba

Napadi
Uhapšene osumnjičene osobe

Broj osumnjičenika uhićenih zbog religijski inspiriranog džihadističkog terorizma u zemljama Europske unije u 2017 godini

EKSPLOZIVI

Većina napada u 2017 godini izvršena je jednostavnim sredstvima, ali su eksplozivi i dalje preferirani modus operandi zbog njihove dokazane efikasnosti, žrtava i štete koju izazivaju što stvara visoku medijsku pozornost. U džihadističkim napadima korištene su improvizirane eksplozivne naprave u samoubilačkim prslucima ili pojasevima.

Anarhističke grupe čiji su napadi usmjereni prema državnim institucijama i gospodarskim strukturama koristili su pakete s eksplozivnim sadržajem ili improvizirana zapaljiva pirotehnička sredstva koja su bacali na ciljeve. Nemogućnost nabave i korištenja vojnih eksploziva i oružja doveli su teroriste do toga da prvenstveno koriste improvizirane naprave od eksploziva kućne izrade. (napad 2017 u Barceloni)
Recepture za izrade eksploziva uglavnom se nalaze na internetu i iako se takove informacije kontinuirano uklanjaju postoje mjesta gdje se takove informacije mogu dobiti na kriptiranim društvenim mrežama. Džihadističke terorističke skupine koriste triacetone triperoksid koji prevladava, a koriste ga i u kombinaciji s drugim sredstvima da mu osnaže učinak i pogoršaju posljedice njegove uporabe.

[Energetski materiali](#) > [Izračunski eksplozivi](#) > [Aceton peroksid AP](#) >

Tricikloaceton triperoksid TATP/TCAP

Pri izdelavi aceton peroksida je tricikloaceton triperoksid največkrat produkt, ki si ga želimo. Ima moč 84% moči TNT. Ni tako zelo občutljiv na obremenitve kot dimer (trenje, vročina, mehanske obremenitve...). Lahko ga uporabljamo kot "booster", eksploziv, celo za manjše detonatorje. To pa ne pomeni da je varen. Še vedno detonira ob mehanski obremenitvi in deflagrira ob stiku z ognjem ter še vedno sublimira pri sobni temperaturi zato ga ne hranite dlje časa ali ga sploh ne hranite ter se uporabi za detonatorje, petarde in "boosterje" izogibajte, če je to le mogoče.

Kemikalije:

- vodikov peroksid-30% (H₂O₂),
- aceton ((CH₃)₂CO),
- klorovodikova kislina-30% (HCl),
- natrijev hidrogenkarbonat (NaHCO₃),
- destilirana voda (H₂O).

Pripor:

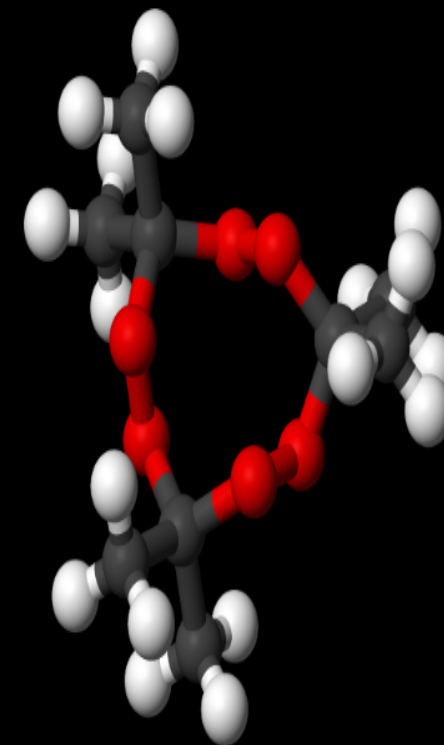
- merilni valj ali pipeta,
- čšaša,
- lij,
- filtrirni papir.

Postopek:

V manjši čaši zmešamo 5ml acetona, 3ml 30% vodikovega peroksida in 1,2ml 30% klorovodikove kisline. Več kisline kot dodate, večji bo izkoristek trimera, kristali bodo manjši ter reakcija bo hitrejša. Da bi dosegli še večji izkupiček trimera čašo pokrijemo z urinim steklom in jo postavimo v hladilnik za približno tri dni (odvisno od količine kisline in temperature v hladilniku). Po treh dneh v čašo dolijemo vodo in kristale prefiltriramo. Da dosežemo še manjšo občutljivost kristale speremo z rastopino natrijevega hidrogenkarbonata in ponovno z vodo. Nato kristale posušimo, prekristaliziramo in uporabimo.

Lastnosti:

Kratica:	Formula:	Moč [%TNT]:	Detonacijska hitrost:	Molska masa:	Gostota:	Tališče:	Vrelišče:
AP-TATP/ TCAP	C ₉ H ₁₈ (O ₂) ₃ ali C ₉ H ₁₈ O ₆	84%	5300 m/s	222.24 g/mol	1.18 g/ml	93 °C	

Ekstremističke separatističke grupe koristile su domaće - cijevne bombe ,ali i visoko destruktivne auto bombe . Terorističke grupe ove skupine kao što je poznato kupili su i koriste oružja iz bivših ratom zahvaćenim područjima ili otuđenih iz vojnih skladišta za pohranu oduzetih ili neeksplodiranih ubojitih sredstava

Kritična infrastruktura i njena sigurnost i zaštita danas

Sigurnost kritične infrastrukture je proces kojim se mora upravljati jer se radi o temeljima na kojima počiva suvremeno društvo . Države su te koje jamče okvir za osiguranje kritične infrastrukture kao osnovne preduvjete za život svakog čovjeka u zajednici , njegovoj zaštiti načina života i prosperitetu, a sve bi to bilo nemoguće bez dostupnosti osnovnih usluga, robe i funkcija koje nudi sva nacionalna infrastruktura, uključujući i onu koje je klasificirana kao kritična infrastruktura.

Odgovornost za sigurno funkcioniranje kritične infrastrukture država dijeli sa vlasnicima i menadžerima, privatnim i javnim.

Ključni elementi zaštite kritične infrastrukture su postupci smanjenja sigurnosnog rizika i upravljanje kriznim situacijama. Cilj je eliminirati ili barem smanjiti rizik od štetnih događaja a pritom nije ni važno je li rizik prouzročio čovjek ili je riječ o prijetnjama uzrokovanim prirodnim fenomenima.

Najrazvijenije zemlje u EU, poput Njemačke ili Velike Britanije, uspostavile su neovisna tijela koja se bave tim pitanjem sigurnosti kritične infrastrukture . U Velikoj Britaniji uspostavljen je CPNI - Centar za zaštitu nacionalne infrastrukture, kao vladino tijelo, a u Njemačkoj UP KRITIS, odnosno javno-privatna inicijativa pod pokroviteljstvom Savezne vlade (Federalni ured za civilnu zaštitu i pomoć u katastrofama) radi zaštite ključne infrastrukture u svim sektorima. Program APCIP – Austrian Program for Critical Infrastructure Protection za zaštitu kritične infrastrukture.

U Hrvatskoj je prema Zakonu o kritičnoj infrastrukturi središnje tijelo državne uprave u čijem su djelokrugu poslovi zaštite i spašavanja, u suradnji s nadležnim središnjim tijelima državne uprave iz čijeg djelokruga je pojedina kritična infrastruktura, redovito prati, procjenjuje ugroze i predlaže operativne i druge mjere za procjenjivanje kritičnosti i potrebe prijedloga mjera za upravljanje i zaštitu kritičnih infrastruktura.

Razvija se sustav **Domovinske sigurnosti** objedinjavanja i efikasnog funkcionalnog povezivanja i podizanja razine sposobnosti svih subjekata koji su zaduženi za sigurnost kritične infrastrukture te poduzimanja mjera i aktivnosti u kriznim situacijama. Donošenjem zakona uređeno je koordinirano djelovanje tijela sustava domovinske sigurnosti te provedba aktivnosti i zadaća iz nadležnosti tijela sustava domovinske sigurnosti koje proizlaze iz Zakona, a odnose se na upravljanje sigurnosnim rizicima i djelovanje u krizama.

Sustav domovinske sigurnosti čine:

1. središnja tijela državne uprave nadležna za unutarnje poslove, obranu, vanjske poslove, civilnu zaštitu, zaštitu okoliša, zdravstvo, financije i pravosuđe, uključujući i tijela iz njihova djelokruga te tijela sigurnosno-obavještajnog sustava Republike Hrvatske
2. središnja tijela državne uprave koja u svojem djelokrugu imaju kritične infrastrukture, uključujući i tijela iz njihova djelokruga koja sudjeluju ili mogu sudjelovati u aktivnostima procesa upravljanja sigurnosnim rizicima
3. druga središnja tijela državne uprave.

U Ministarstvu unutarnjih poslova ustrojeno je Ravnateljstvo civilne zaštite

OD 1 siječnja 2019 Državna uprava za zaštitu i spašavanje (DUZS), osim u dijelu vatrogastva, potom Hrvatski centar za razminiranje i Ured za razminiranje, Zavod za radiološku i nuklearnu sigurnost te Agencija za prostore ugrožene eksplozivnom atmosferom pripojeni su Ministarstvu unutarnjih poslova

Novom organizacijom civilne zaštite želi se podići funkcionalnost sustava, na način da se u svakom trenutku, kad je riječ o velikim nesrećama i katastrofama, zna s kojim snagama se raspolaže i s kojima se može izaći na teren te tko upravlja i donosi odluke

Područje djelovanja :

Eksplozivne atmosfere

Zaštita i spašavanje

Radiološka i nuklearna sigurnost

Razminiranje

Inspekcije

Kada gledamo u današnju stvarnost mogu se identificirati primjeri dobrih praksi u zaštiti i sigurnosti kritične infrastrukture

U državama članicama EU-a i njihovim susjedima sigurnošću kritične kritičnom infrastrukturom se vrlo često, uz sve mjere i radnje koje poduzimaju državni subjekti tajne službe , policija , vojna zaštita ili specijalizirane unutarnje službe , upravlja nekim tipom javno-privatnog partnerstva.

Partnerstva između nacionalnih operatera kritične infrastrukture i privatnih zaštitarskih kompanija kao neposrednih izvršitelja.

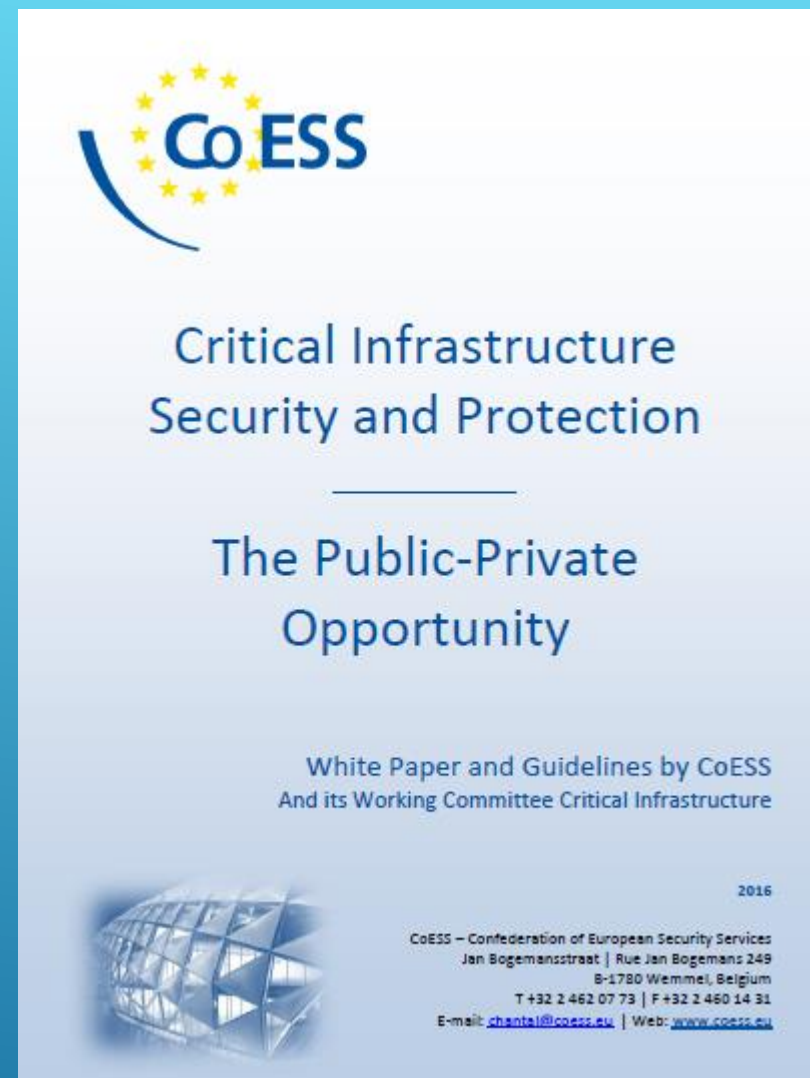
Da bi to partnerstvo stvorilo okruženje i razinu usluga koje kritičnu infrastrukturu svrstavaju u rang teških ciljeva za teroristička djelovanja potrebno je poštivati preporuke i najbolje prakse identificirane u industriji privatne zaštite .

U EU osnovana je 1989 organizacija CoESS ,konfederacija Europskih Sigurnosnih Servisa kao krovna Europska organizacija nacionalnih privatnih zaštitarskih kompanija koja zastupa interese industrije privatne zaštite koja je priznata od strane Europske komisije .

CoESS danas predstavlja 60 000 zaštitarskih trgovačkih društava u članicama EU s oko 2,2 milijuna zaposlenih zaštitara angažiranim na poslovima sigurnosti.

Jedan od radnih komiteta CoESS-a je : Working Committee Critical Infrastructure koji se bavi pitanjima uloge industrije private zaštite u zaštiti kritične infrastrukture .

Izdao je dokumente o najboljim praksama zaštite, bijelu knjigu Critical Infrastructure Security and Protection -The Public-Private Opportunity, koja potencira razvoj javno privatnog partnerstva u zaštiti kritične infrastrukture

Javna nabava potencijalni rizik za kritičnu infrastrukturu

Europska unija je razvila opsežan zakonodavni okvir kojim je pokrivena javna nabava kojoj dijelom podliježe i kritična infrastruktura .

Glavni zakonodavni alat je Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o javnoj nabavi i stavljanju izvan snage Direktive 2004/18/EZ, koja je preferirala najnižu cijenu kao kriterij za dodjelu usluga .Posljedica takvog pristupa bila je erozija cijena usluga što je prouzročilo tendenciju pada kvalitete usluga .

Za dodjelu ugovora o zaštiti i sigurnosti objekata kritične infrastrukture ne može biti ponuda i potražnja isključivi kriterij zanemarujući ulogu kvalitete usluga..

Priručnik "Nabava kvalitetnih usluga privatne zaštite", kojeg su razvili Konfederacija europskih sigurnosnih službi (CoESS) i UNI-Europa uz financijsku potporu Europske unije, ima jedan glavni cilj: pomoći naručiteljima u natječajnim postupcima, ističući prednosti odabira **kvalitetnih pružatelja usluga**. Ukratko, priručnik objašnjava zašto je kvaliteta važna svim klijentima usluga privatnih zaštitarskih tvrtki. Ovaj priručnik nastoji kupca opskrbiti potrebnim argumentima za to da se usluge privatne zaštite trebaju temeljiti na najboljoj vrijednosti, uključujući kriterije relevantne za društvo i za sektor.

NABAVA KVALITETNIH USLUGA PRIVATNE ZAŠTITE

Confederation of European
Security Services

With Financial Support of
European Commission

Preporuke

Za zaštitu kritične infrastructure ako tražite visoku kvalitetu usluga NEMOJTE :

- prihvaćati izuzetno niske ponude pružatelja usluga zaštite
- ulaziti u nepotrebno komplicirane ili ilegalne uvjete natječaja
- sklapajti jednogodišnje ugovore već višegodišnje koji osiguravaju osposobljavanje i razvoj usluga
- postavljajti fiksne cijene za cijelo vrijeme trajanja ugovora, ugradite mehanizme za promjene zakona
- prihvatiti elektroničke aukcije usluga sigurnosti
- ponavljati natječaj i pregovarati nakon što su cijene ponuđene

To su uvjeti koji naizgled osnažuju tržišno poslovanje ali u konačnici ruše kvalitetu usluga i ugrožavaju sigurnost zaštite kritične infrastructure i time otvaraju vrata za rušenje svih napora i cjelokupne sigurnosne arhitekture objekata kritične infrastructure.

Za završetak jedna poruka IRE koja je upućena nakon bombaškog napada Grand Hotela u Brightonu u kojem je smrtno stradalo 5 osoba a 31 ranjena , a Premijerka Margaret Thatcher je ostala neozljeđena 12 rujna 1984

„Danas mi nismo imali sreće
Ali zapamtite
mi moramo biti sretni samo jedanput,
a vi morate biti sretni uvijek „

Ovo nas upozorava da sustavi sigurnosti moraju biti uvijek spremni i uvijek podizati vlastite sposobnosti za primjenu svih raspoloživih potencijala u zaštiti civilizacijskih vrijednosti društva .

HVALA